

Det gør en forskel med et samspil mellem faglig og frivillig indsats.

Af Inge M. Hansen, Koordinator PFN

Der bliver stadig mere og mere politisk fokus på frivillig indsats og desværre kobles diskussionerne ofte op på manglende ressourcer og økonomiske beregninger. Intet er mere fejlagtigt og intet gør mere ondt, når man - som jeg - har arbejdet professionelt med udvikling og implementering af frivillig indsats. Én af de grundlæggende fejl er, som jeg ser det, at man lovgivningsmæssigt har valgt og fortsat vælger at kalde det et *frivilligt arbejde*. Mine erfaringer er, at grundelementerne og kerneydelserne i den frivillige indsats bæres af tid, lyst og nærvær og ikke af økonomiske og faglige bevæggrunde. Og ja, jeg og mange andre med mig, går også på arbejde af lyst, men et arbejde handler også om en økonomisk forpligtigelse og lidt mindre om tid, lyst og nærvær – det må jeg finde rum for i min fritid. Så lad os nu én gang for alle kalde en spade for en spade, et arbejde for et arbejde og en frivillig indsats for frivillig indsats. Lad os nu komme videre og få talt om de unikke og værdibaserede frivillige ressourcer, der er i den danske befolkning.

I dag er jeg ansat som koordinator for Palliativt Frivilligt Netværk. Palliativt Frivilligt Netværk er en forening der tilbyder en frivillig indsats hos uhelbredeligt syge i eget hjem, og er etableret i et tæt samarbejde med Palliativt Team Fyn. Med dette samarbejde er det muligt at tilbyde en helhedsorienteret indsats, hvor det faglige arbejde udføres af uddannet tværfagligt personale, og den frivillige indsats bæres af en personlig og individuel tilrettelagt relation. Forskellen mellem den faglige og professionelle indsats er, at den syge ikke nødvendigvis selv har indflydelse på den faglige hjælp, og omvendt, med den frivillige hjælp er det *altid et personligt tilvalg*. Og mens den faglige vinkel naturligvis er og skal være på sygdom og behandling, så er den frivillige vinkel på det medmenneskelige plan og livsværdierne og tager udgangspunkt i: "hvad har du lyst til". Hermed ikke sagt, at der ikke er plads og rum til at tale om og lytte til patientens sygdom – det er der, såfremt patienten har dette behov – men, der er ikke en faglig relation mellem patienten og den frivillige, ligesom der ikke er en faglig vurdering eller hjælp at hente i samværet. Og præcis det faktum gør, at der bliver plads til at se og møde mennesket (og ikke sygdommen), hvilket danner grundlag for at snakke om det liv, der er levet, og det liv der stadig leves. Min oplevelse er, at når den frivillige indsats implementeres og går hånd i hånd med den faglige indsats, så har vi dannet en cirkel og kan tilbyde en helhedsorienteret indsats for målgruppen.

At gøre en forskel

Vi hører ofte at den frivillige indsats *gør en forskel*, og det gør den bestemt – det er ikke en floskel! Lad mig forsøge at uddybe nogle af de forskelle, som jeg oplever gør sig gældende i den frivillige indsats. Først og fremmest handler det om, at den syge har et ønske om og et behov for at *bevare sin identitet*: intet menneske kan holde ud at være syg 24 timer i døgnet, og alle har brug for at blive set og mødt som det menneske man også er - eller har været. Jeg hører ofte den syge efterspørge frivillige, som man kan gøre noget sammen med, gøre noget af det man gjorde inden man blev syg, så man stadig har en fornemmelse af at livet leves. Det kan være alt fra at sidde og nyde en kop kaffe og snakke om livet til at bevæge sig ud i byen og shoppe, lufte hunden eller køre en tur ud i naturen. Den syge kan eller må ofte ikke længere selv køre bil og efterspørger mulighederne for at komme lidt uden for hjemmets fire vægge. *Her gør det en forskel*, at der kommer en frivillig og stiller sig til rådighed med tid, omsorg og nærvær. Frivillige, som den syge ikke kommer til at stå i gæld til, og frivillige, der udelukkende stiller sig til rådighed, fordi de har overskud og lyst - disse er nogle af de afgørende elementer i det valgte samvær.

Oplevelsen af at *der stadig er brug for én*, trods uhelbredelig sygdom, er også noget af det, som den syge ofte længes efter. Familien, vennerne og naboerne omkring den syge fastholder ofte en bekymring og ængstelse for den syge, og meget af samværet kommer til at handle om sygdom - og om man er sulten, om

man skal i bad, om man har ondt osv. Det er ikke sjældent jeg hører den syge give udtryk for, at de har svært ved at bære alle de andres sorger og bekymringer (på den syges vegne), og de trods uhelbredelig sygdom også har brug for at snakke om det, der sker rundt omkring ude i verdenen. Snakke om deres drømme og de tanker de gør sig om det liv, de har levet på godt og ondt, og om det liv, der stadig leves. *Her gør det en forskel*, at det ikke er familie eller venner, men frivillige, der ikke på samme vis er personligt involveret eller følelsesmæssigt ramt, der stiller sig til rådighed. Frivillige kender ikke fortiden og kan kun se og møde den syge i det fællesskab og i det indblik, som den syge selv bringer for dagen.

Det handler også ofte om, at der er en *ægtefælle eller pårørende*, der har behov for tid til egne gøremål. Som ægtefælle/pårørende er responsen ofte, at det *gør en forskel*, at det er frivillige der kommer ud og *er* hos den syge, så ægtefælle/pårørende kan komme ud af huset til egne gøremål. Dels hører jeg, at ægtefælle/ pårørende gerne vil gøre det, de plejer at gøre, når familien eller vennerne kommer på besøg. De vil gerne varte op med mad og drikke, gøre det hyggeligt og rart (som vanligt), men at de ganske enkelt ikke længere har overskud og formår dette – og dermed undlader de ofte at tage imod hjælp den vej rundt. Al energi og alle kræfter går på at få hverdagen til at hænge sammen, så værtindefunktionen er en uoverkommelig opgave, hvad enten det er manden eller kvinden, der er syg. Ligesom jeg ofte hører, at det kan være svært at blive ved med at bede familien og vennerne og at hjælpe, fordi man ikke selv kan give noget den anden vej rundt. Og har man bedt om hjælp til en aflastning i eget netværk, så skynder ægtefælle/pårørende sig og er hurtigt hjemme igen, da man ikke vil ulejlige unødigt. *Her gør det en forskel*, at der kommer frivillige, for dels er der ingen forventninger om at frivillige skal vartes op, og dels har frivillige den tid der skal til, og der er på forhånd lavet en aftale, hvilket opmuntrer til at ægtefælle/pårørende afsætter god tid til egne rum og gøremål. Man behøver ikke nødvendigvis skynde sig hjem efter at have handlet ind, men har mulighed for at tage ind og drikke en kop kaffe hos en ven/veninde eller andre gøremål, der kan bringe et vel undt pusterum.

Lad mig understrege, at med de nuværende erfaringer er det blevet tydeligt, at den frivillige indsats i høj grad er præget af en personlig indsats. I modsætning til såvel den faglige (professionelle) som familiære (private) indsats, så ligger der en gensidig frihed i, at relationen i den frivillige indsats ikke er af faglig eller privat karakter:

- Kommer ikke til at stå i gæld
- Ingen familiære eller private følelsesmæssige bindinger
- Gensidigt tilvalg - kan sige nej uden at såre eller gøre ondt
- Muligheder for at dele tanker og indtryk – uden konsekvenshandlinger

Mit formål med overstående indblik er at sætte fokus på de mangfoldige ressourcer, den interesse og lyst der er i befolkningen til at bidrage med en håndsrækning, *der gør en forskel*. Opgaven er at få politikerne til at forstå, at det kræver en værdibaseret dialog og ligeledes, at vi formår at skabe tydelige og gode rammer for frivillige. Implementering og udvikling af frivillig indsats er ikke noget der kommer af sig selv - der skal være en gensidig vilje, lyst og interesse – hvilket hænger sammen med, at man har en faglig og ansvarlig ansat, der kan varetage de frivilliges roller og være katalysator for samspillet mellem frivillige og faglige. Som nævnt så er der masser af ressourcer i samfundet, hvor det giver mening at bruge noget af fritiden eller pensionsalderen til at *gøre en forskel*, når det giver mening for den frivillige, hvilket ofte bæres af elementerne tid, lyst og nærvær. Og når *det* lykkes, så er der dannet en cirkel til glæde og gavn for samfundets borgere.

Palliativt Frivilligt Netværk stiller sig gerne til rådighed for nærmere indblik og sparring.
www.foreningen-pfn.dk